

Etikus üzletvezetés a gyakorlatban

1. Bevezető

Pályázatom az Igazságosság és Béke Pápai Tanácsa által kiadott „Az Üzletvezető Hivatása” című tanulmány kapcsán bennem megfogalmazódott gondolatokat kívánja felölelni a tanulmányban írt célok és alapelvek gyakorlati megvalósíthatósága szempontjából. Kellő hittel, alázattal, kitartással és odafigyeléssel valóban átültethetőek a gyakorlatba az alapelvek? Avagy sajnálatos módon már túlságosan rossz irányba fordult az üzleti világ és ezzel együtt annak vezetői is?

A magam szempontjából biztos vagyok benne, hogy a fenti kérdések közül az elsőre teljes mértékben igenlő válasz adható, ha az üzleti vezetők belátják, hogy nem kizárólag a saját jólétüket illetőleg a profitjuk maximalizálását kell előtérbe helyezniük, hanem az emberi értékeket is még akkor is, ha jelenleg a világ üzleti érdekei mást diktálnának.

Pályázatom további részében egyenként fogom megvizsgálni a kiadványban felsorolt a két fő alapelvet (emberi méltóság tisztelete és a közjó szolgálata), a három általános üzleti célt (a világ szükségleteinek kielégítése termékek és szolgáltatások létrehozásával és fejlesztésével, a jó és hatékony munka megszervezése, a fenntartható jólét megteremtése és a javak igazságos elosztása) valamint az ezen célok elérése során betartandó hat alapelvet és azok jelenlegi megvalósulását, illetőleg fel kívánom tárni azon gondolatokat, amelyek megfontolása segíthet a megvalósulásban.

2. Az emberi méltóság tisztelete és a közjó szolgálata

Az emberi méltóság tisztelete a legfontosabb, mindenki által betartandó egyetemes alapelv. Álláspontom szerint a fejlett jogállamisággal rendelkező országokban tiszteletben tartják az emberi méltóságot az üzleti vezetők. Példaként említhető, hogy egyre több munkahelyen alkalmaznak fogyatékkal élőket, illetőleg kismamákat is visszaveszik korábbi munkakörükbe a szülési szabadságuk letelte után. Üdvözlendőnek tartom, hogy ezen példák mára mondhatni „természetesnek” vehetőek és érezhető ellenállással és társadalom általi elítéléssel szembesül az a vezető, aki nem tartja be a fentieket.

A közjó szolgálatának megvalósulása sokkal rosszabb képet mutat a mai világban. Sajnálatosnak és szomorúnak tartom, hogy sok olyan vállalkozás lehet sikeres, amelynek üzletpolitikája és vezetője nem veszi figyelembe a közjó szolgálatát és kizárólag a profit maximalizálására törekszik. Ez a hozzáállás rendkívül sok feszültséget és ellentétet szül és sajnálatos módon az olyan vállalkozókat és vezetőket is elriaszthatja a helyes cselekvéstől, akik az útjuk megkezdésekor még határozott elvekkel rendelkeztek és vállalkozásukat a köz

javát szolgálva akarták vezetni. Ennek oka, hogy a rossz példa, a profit mindenáron történő maximalizálása sokaknak csábító lehet, hiszen annyit látnak, hogy hiába tesznek meg mindent a helyes cselekvésnek alárendelve mégis olyan riválisok fölöznek le a hasznot, akik az emberségességet és a hagyományos keresztényi elveket nem tartják szem előtt. A fentiek miatt érdemelnek meg minden tiszteletet azok a vezetők, akik a csábításnak ellenállva alkotni akarnak, az elvégzett munkában hisznek és elveikkel valamint cselekedeteikkel utat mutatnak azoknak, akik elbizonytalanodnak vagy a helytelen útra tévednek.

3. A világ szükségleteinek kielégítése termékek és szolgáltatások létrehozásával és fejlesztésével

3.1 Azok a vállalkozások, amelyek olyan termékeket állítanak elő, amelyek valóban jók, és olyan szolgáltatásokat kínálnak, amelyek valóban az embert szolgálják, a közjó elérését mozdítják elő.

A termékek előállításának és szolgáltatások nyújtásának kapcsán szintén elengedhetetlen annak vizsgálata, hogy milyen mértékben szolgálják a köz javát. A jelenkori tendenciákat figyelembe véve arra a sajnálatos megállapításra juthatunk, hogy nagyon kevesen gyártanak időtálló termékeket, illetve nyújtanak olyan szolgáltatásokat, amelyeknek értékük van. A tömegtermelés globálissá válásával a termékek jellegükénél fogva arra ösztönzik a vásárlót, hogy mindenből az újat vegye meg és ami elromlott azt inkább cserélje ki, ne pedig javítsa meg adott esetben. Ezen üzletpolitika sok olyan gyártót ellehetetlenít, aki termékeit hosszú távú használatra tervezi és emiatt adott esetben (indokoltan) magasabb áron kínálja, mint azok a versenytársak, akik csupán rövidtávú használatra állítják elő termékeiket.

A fentiekből következően sok szolgáltatás is ellehetetlenül, hiszen az azonnali kicserélés lehetőségével és annak okán, hogy sok esetben olcsóbb, mint az esetleges javítás egyre kisebb szükség van azokra a szolgáltatókra, akik a hosszú távra tervezett termékek javítását vállalják.

Természetesen dőreség és valótlanúság lenne azt állítani, hogy a tömegtermelésnek csak negatív vonatkozásai és következményei vannak, azonban álláspontom szerint fontos olyan termékeket is vásárolni, amelyek nem a tömegtermelés produktumai és tisztelni az előállítóikat. Ez a tisztelet ösztönözheti az elbizonytalanodó üzleti vezetőket arra, hogy továbbra is időtálló és minőségi termékeket állítsanak elő vállalkozásukban.

3.2 A vállalkozások oly módon vállalnak szolidaritást a szegényekkel, hogy keresik, miként tudnának szolgálni olyan embereket, akik versenytársaik érdeklődésére nem tarthatnak igényt, valamint a szükségét szenvedőket.

Véleményem szerint az emberi méltóság tiszteletben tartásával függ össze a fenti gondolat. Nagyon fontos célnak tartom, hogy a vállalkozások megadják a lehetőséget azoknak a munkavállalóknak is, akik akármilyen okból hátrányos helyzetben vannak a piac egyéb szereplőihöz képest. Az igazán jó vezetők törekcszenek arra, hogy mindenkiben megtalálják az értéket és időt fordítanak rá, hogy megismerjék a

velük dolgozókat, a partnereiket és a beosztottjaikat. Álláspontom szerint nincs olyan ember, akiben ne lehetne olyan tulajdonságot találni, amelyet kellő odafigyeléssel erősséggé lehet fejleszteni. A jó vezető feladata megtalálni a vele együttműködők erősségeit még akkor is, ha azok első ránézésre esetlegesen nem szembeötlőek.

A 2. pont emberi méltóság tiszteletben tartásával kapcsolatos gondolatokhoz hasonlóan itt is el kívánom mondani, hogy az utóbbi években üdvözlendő fejlődés mutatkozik, az egyenlőtlenségeknek a munkaadók általi kiküszöbölésének módszereiben.

4. A jó és hatékony munka megszervezése

4.1 A vállalkozások oly módon szolgálják a közösséget, hogy az emberi munka különleges méltóságát állítják előtérbe

Az emberi munka méltóságának megbecsülése és elismerése véleményem szerint a legfontosabb tényező a munka és az üzleti élet világában. A jó üzleti vezetők mindig odafigyelnek arra, hogy beosztottjaikkal, alkalmazottaikkal, munkatársaikkal éreztessék: mindenki egy nagy egész kicsi, ám nélkülözhetetlen kelléke. A folyamatos visszajelzés, a dicséret, a folyamatok nyomon követése rendkívül pozitív hatással van a dolgozókra, mivel érzik, hogy nem a semmiért dolgoznak, a vezető foglalkozik velük. Meggyőződésem, hogy egy vállalkozás csak akkor lehet sikeres, ha a beosztottak emberként is jól érzik magukat benne, hiszen legbelül mindenki a munkája elismerésére vágyik.

Ennek az elvnek a gyakorlati megvalósulása sok helyen akadályokba ütközik a legkülönfélébb okok miatt. A vezető hozzá nem értése, ingerlékenysége, fennhéjázása, a beosztottak tárgyként való kezelése és a megbecsülés teljes hiánya sajnos több munkahelyen is előfordul. Elmondható azonban – és reménysugárként értékelhető - hogy vannak vállalkozások ahol a fentebb felsorolt negatív tényezők nincsenek jelen. Jómagam is ismerek olyan vezetőket, akik tisztelik és megbecsülik a beosztottjaikat, valamint a munkát, amit elvégeznek. Ezek a vezetők tisztában vannak azzal, hogy a beosztottjaik rengeteg terhet levesznek a vállukról az üzleti élet mindennapjainak rohanó világában, azonban a legnagyobb különbség köztük és a nem rátermett vezetők között, hogy nem veszik készpénznek a beosztottak ezen tevékenységét.

Álláspontom szerint érdemes példát venni ezekről a vezetőkről és a szembejövő nehézségek ellenére is követni az általuk kijelölt utat.

4.2 A vállalkozások – a szubszidiaritás elve alapján – lehetővé teszik, hogy a munkavállalók saját felelősségükre cselekedjenek, és így járuljanak hozzá a szervezet küldetésének megvalósításához

Sajnálatos módon talán a szubszidiaritás elve az az alapelv, amelyet talán a legcsekélyebb mértékben tartanak tiszteletben az üzleti életben a vezetők. A munkavállalóknak a legtöbb munkahelyen azzal kell szembesülniük, hogy a fejük felett döntenek az általuk elvégzendő munkáról és nem engednek

semmiféle eltérést az utasítástól. Ez az üzletvezetési politika álláspontom szerint két okból is hibás. Egyfelől teljes mértékben kiöli a munkavállalókból a fejlődési kedvet, az újítások keresését, másfelől pedig felelősségkerülő emberekké teszik őket, akik csak utasításokat tudnak végrehajtani és félnek attól, hogy felelősséget vállaljanak egy esetlegesen általuk szorgalmazott ötletért. A fenti üzletpolitika főként a multinacionális vállalatokra jellemző, kisebb vállalkozások tekintetében elvértve lehet találkozni olyanokkal ahol a szubszidiaritás elve a gyakorlatban is megvalósul azonban a nagy egészet nézve nem ez mondható általánosnak.

Álláspontom szerint azonban mindig merni kell vállalkozni, új ötleteket bevezetni és azokat a vezető elé tárni. Jómagam ugyanis hiszek abban, hogy az újítások, az innováció keresése hosszútávon kifizetődő „csupán” a megfelelő üzleti vezetőt kell megtalálni hozzá munkavállalóként. Nem elhanyagolandó tény azonban, hogy ezt a bizonyos üzleti vezetőt csak egyszer kell megtalálni és úgy gondolom, hogy a keresésre érdemes akár éveket is áldozni, hogy végül learathassuk munkánk megérdemelt gyümölcsét.

5. Fenntartható jólét megteremtése és a javak igazságos elosztása

5.1. A vállalkozások a kapott tőkével illetve emberi vagy környezeti erőforrásokkal való sáfárkodás jó példájával szolgálnak

A kapott tőke és az erőforrások megfelelő, ésszerű felhasználása minden társadalomnak közös érdeke. A jó vezetőknek a megfelelő egyensúly kialakítására kell törekedniük. A gazdasági erőfölénnyel, a monopolhelyzettel való visszaélés ugyanis csökkenti a bizalmat a vállalkozások és annak vezetői iránt. Sajnálatos módon az előző pontokban leírtakhoz hasonlóan vannak akik visszaélnék erőfölényükkel, a rendelkezésre álló emberi és környezeti javakat pedig nem ésszerűen és arányosan használják, hanem éppen ellenkezőleg kizsákmányolják azokat, figyelmen kívül hagyva az utánuk következő nemzedékek érdekét és jólétét.

Vannak azonban példamutatóan működő vállalkozások és non-profit szervezetek, amelyek pont az ellenkezőjére törekuszenek, felkarolják a piac kisebb szereplőit, támogatásokat nyújtanak részükre és fejlesztik őket például oktatási programok szervezésével és továbbképzésekkel. Üdvözlendő továbbá a környezetvédelem fontosságára való felhívás, amely gondolatíságot egyre több nagyvállalat teszi magáévá újrahazsnosított alapanyagokból gyártott termékek használatával, promótálásával és terjesztésével, sokak számára követendő példát mutatva ezzel.

5.2. A vállalkozások igazságosan osztják el az erőforrásokat az összes érdekelt – munkavállalók, vevők, befektetők, beszállítók és a közösség – között

Az igazságosság egy olyan alapelv, amely már az ókortól kezdve kiemelkedő szerepet játszott a civilizált államok fejlődésében. A javak egyenlő elosztása rendkívül fontos a társadalmi biztonság szempontjából és ennek az elosztásnak a gazdaságon, az üzleti életen keresztül kell megvalósulnia.

Az sikeres üzlet egyik legfontosabb ismérve ugyanis, hogy a szerződés teljesítése után mindenki érzi, hogy befektetése megtérült és hasznos dolgot kapott cserébe a befektetéséért. Ez a szellemiség az egész világot áthatja, mindenki azért dolgozik és cselekszik, mert mélyen magában bízik a megfelelő ellentételezésben. Természetesen (és sajnálatosan) valótlanság lenne azt állítani, hogy az erőforrások egyenlően vannak elosztva akár a világban, akár csak az egyes országok társadalmaiban.

Álláspontom szerint azonban már maga az igazságos elosztás iránt való törekvés is kiemeli a jó vezetőt a többiek közül, még akkor is, ha adott esetben külső tényezők folytán erre nincs maradéktalanul lehetősége.

6. Záró gondolatok

A fentiekből is kitűnik, hogy sajnálatos módon a mai világtrend és életszemlélet nem feltétlenül kedvez az igazságos, bölcs és mások érdekeit szem előtt tartó üzletvezetésnek. Azonban véleményem szerint, ezen tények nem jelenthetnek akadályt és kifogást a jó vezetőnek arra, hogy elvek szerint éljen és ezeket az elveket átültesse a gyakorlatba is. Egy jó vezető sikerességét ugyanis nem a profitban és a bevételben lehet mérni, hanem abban, hogy a mellette dolgozó emberek akár tűzbe mennének érte.

A sikerességet, legyen szó akár üzleti, akár emberi sikerekről senki sem garantálhatja azonban mindennél fontosabb, hogy az ember önmagával, a lelkiismeretével tudjon elszámolni és akkor a becsületesen elvégzett munka is meghozza a gyümölcsét.

Pályázatomat Lukács evangéliumának soraival zárom, amelyek mindig, minden korban egyetemes iránymutatást nyújtnak mind a vezetők, mind pedig a beosztottak számára: „Menjete be a szoros kapun! Mert tágas az a kapu, és széles az az út, amely a kárhozatba visz, és sokan vannak, akik azon járnak. Mert szoros az a kapu, és keskeny az az út, amely az életre visz, és kevesen vannak, akik azt megtalálják.” (Lk 13, 23-24)